

Elisabeta POP

Despre oameni, ca niște bagaje cu bombe

Regizorul Claudiu Goga nu se află la prima colaborare cu trupa orădeană și se vede treaba că atât direcției cât și trupei le face plăcere să colaboreze în continuare cu el: e bine, pentru că, iată, cunoscând temeinic trupa, propunerile sale sunt din ce în ce mai potrivite cu „calibrul” acesteia, iar rezultatele sunt pe măsură. Spectacolul său cu piesa acestor foarte talentați scriitori tineri siberieni este, o spunem de la început, unul foarte serios, o reușită artistică certă. La ea au contribuit, deopotrivă, textul extrem de actual, structura originală și surprinzătoare a piesei, încărcătura dramatică fără strop de „făcătură” cu pretenții estetice, fără pic de falsitate, de „aranjament”, dar și lectura echilibrată, în cheie potrivită, a regizorului, cadrul simplu și sugestiv al scenografiei (Ramona Ingrid Macarie) și, nu în ultimul rând, interpretarea actoricească, în ton cu textul și mai ales cu subtextul piesei, îndrumarea spre firescul artistic, elaborat, datorându-se, de fapt, tot regizorului.

Cu toate că titlul, **Terrorism** – aparent un anunț dintr-un ziar – îți dă frisoane și nu este chiar ceva spre care publicul să se îndrepte fără rezerve, sala (de fapt, scena, fiindcă sala a intrat în reparații capitale și se joacă cu publicul pe scenă) a fost plină, semn că spectatorii se mai și informează și nu confundă realitatea cu actul artistic. Mai mult, la final au aplaudat mult și cu vizibilă stimă pentru munca și dăruirea actorilor.

Spectacolul începe cu luminarea unui panou uriaș, de pe care te privesc zeci de chipuri de oameni obișnuiți, femei și bărbați, posibil oricând, nu-i așa, să fie victimele unui act terorist, sau, cine știe, poate chiar atrași spre acte teroriste. Fiindcă, așa cum ne îndeamnă să citim piesa cei doi frați, autorii ruși, nu doar de acel TERORISM despre care aflăm destul de des e vorba, ci despre ...terorismele cele mai variate de care are parte omul modern: teroare și frică din cauza unor șefi incompetenți și exigenți doar cât să ascundă propriile lor neputințe și incapacitatea de a comunica omenește cu subalternii, teroarea propriului trup care solicită hrană, somn și amor adulterin uneori, teroarea geloziei, teroarea și spaima gândului că rămâi pe drumuri la bătrânețe, frica de viitor, spaima că esti nevoit să înfrunți ororile unui război, a unui posibil atac, a ravagiilor naturii dezlănțuite, spaima de cutremure sau de tsunami, de nebunia unui maniac, teama că nu vei ajunge niciodată la destinație cu un avion care, dacă nu va fi deturnat, ar putea oricând lua foc, teama de ziua de mâine, nesigură, teama de hoți, de tâlharii care pot oricând să te ucidă pentru puțina ta agoniseală, teama celor bogați că n-au destul și a celor săraci că n-au nimic, frica de a cunoaște oameni noi, necunoscuți, de a sta de vorbă cu vecinii pe care nu-i știi bine, în fine, teroarea gândului că se apropie sfârșitul lumii, etc., etc

Spectacolul semnat de Goga la Oradea este, cred eu, în deplină armonie cu textul piesei; nimic didactic, nimic ostentativ, nimeni nu dă nici lecții, nici sfaturi cum ar fi bine să... E vorba cred eu, de aceeași generație, din care fac parte și autorii și regizorul, o generație ușor cinică, extrem de realistă, fără visătorii inutile sau false solidarizări lăcrămoase: spectacolul comunică dens, cu emoții în surdina, fapte și întâmplări din imediata noastră apropiere, lăsându-te pe tine, spectator, să-ți pui la bătaie propriile păreri și să tragi singur concluziile...

Iar actorii, toți, cu două excepții, tineri, au înțeles perfect ce stil, ce manieră de joc se potrivește acestui gen special de teatru. Regizorul a rămas printre puținii artiști care știu într-adevăr să lucreze cu actorul pe text și pe relație, urmărind atent, cu maximă rigoare și control permanent, fiecare nuanță, fiecare detaliu. Așa se face că asistăm la o poveste rostită aparent simplu, dar în fond extrem de elaborat, care conține, dincolo de înșiruirea, ca mărgelile pe ață, a întâmplărilor, o tensiune și o gradație a energiei negative, aproape sufocantă. Efectul este extraordinar, cathartic și nu numai...

Cele șase mici scene, numite impropriu de către autori acte, se desfășoară aparent fără nicio legătură între ele, dar, la final, asisti, tu privitor, la îmbucarea lor perfectă, ca la un joc de puzzle sau la unul cu cuburi, în care fiecare piesă e la locul potrivit. Reacția în lanț care se produce prin acumulări succesive este copleșitoare, iar efectul este, surprinzător, egal cu al unei bombe gata să explodeze. „Încercătura” emoțională a interpreților se transmite treptat spectatorilor, iar în final, efectul este al unei iminente explozii. Interesant, eu una bănuiesc chiar că autorii au intenționat să ne comunice chiar acest lucru: nimic nu este întâmplător din tot ce se petrece cu noi și în preajma noastră, așa că, atenție!, conexiunile ulterioare pot să ne coste...

Așadar, prin cele șase scene intrăm în contact cu toate personajele piesei: cu funcționarul șef care pleacă în delegație sau în vreo escapadă amoroasă cu avionul ce nu decolează la vreme, fiindcă în aeroport s-au găsit niște bagaje suspecte, cu soția lui care se întâlnește cu un amant la ea acasă, cu echipele specializate pentru misiuni periculoase (dezamorsări de bombe, atacuri chimice teroriste, dezastre de tot felul), cu slujbașii stresați din biroul de unde plecase funcționarul sau directorul, nu contează ce este, cu femeile bătrâne care își fugăresc nepotul zburdalnic pe scări, fiindcă sună pe la ușile apartamentelor, deranjând vecinii... Dar cum vorbesc cele două băbuțe pașnice despre crime puse la cale cu sânge rece, asta chiar îți dă fiori... Aparent, de fapt toate aceste întâmplări, care se petrec sub ochii noștri, pot părea obișnuite, tulburătoare între ele. De unde poți deduce că n-ai voie să treci indiferent și nepăsător pe lângă semenii, pe lângă viețile lor. Iar comentariul ironic, răutăcios, chiar batjocoritor pe care-l fac cei doi Pasageri sadici, îmboldindu-l pe Funcționar, devin parcă niște abstracțiuni, par propriile lui coșmaruri, propriile lui remușcări și ele duc, e limpede, spre teatrul absurdului

Trăim într-o lume periculoasă, pândiți la tot pasul de inimaginabile primejdii, par a ne spune atât autorii, cât și regizorul, așa că trebuie să fim permanent treji, cu ochii larg deschiși, cu simțurile în alertă, gata să acționăm, să prevenim, să ne salvăm. Și chiar acest lucru ne va ține într-o insuportabilă tensiune, de permanentă neliniște, ne va consuma și ne va stresa, fără nicio îndoială. Dumnezeu ne e martor că și noi, românii, probabil ca ei, rușii, asistăm zilnic la tot felul de fapte și întâmplări reprobabile, unele de-a dreptul înspăimântătoare, de care nu ne feresc știrile zilnice, cum sunt cea cu pisica pe care nu de mult niște adolescenți buzoieni au bătut-o și au chinuit-o cu un sadism de neînchipuit, până au omorât-o. Ca să nu mai vorbim de nou-născuții aruncați la ghenă, de crimele sadice, etc. Cât despre atacurile ca acela din școala rusească, de la Teatrul de revistă rus, sau cel al turnurilor gemene americane, de la 11 septembrie 2001, ce să mai vorbim?

Cauzele pot fi căutate desigur și în existența cromozomului Y supranumerar, cum spun specialiștii, dar și în factorii sociali determinanți – sărăcia, alcoolul,

Mirela NIȚĂ LUPU și DIMENY Levente

drogurile, carențele educative, etc. Dacă ar fi să-i dăm crezare lui Vladimir Yankelevitch, cauza pentru care oamenii se înrăiesc în acest timp este, în primul și în primul rând, absența iubirii. Frumos spus...

În spectacolul orădean, regizorul a pretins actorilor o vorbire cumva mai specială, neobișnuită. Toți ridică tonul, vorbesc tare, sacadat, mașinal, de parcă în ei se produce un lung proces de robotizare. Sau pur și simplu de dezumanizare.

Actorii, se vede, au înțeles foarte bine ce joacă și sunt parcă, aproape pe tot parcursul spectacolului, conectați la un angrenaj gata să explodeze.

Daniel Vulcu joacă nuanțat, trecând cu ușurință de la stări de nedumerire și indignare, la uimire și apoi la disperare și remușcări. El începe și sfârșește spectacolul, încheind un cerc ce părea că se îndreaptă iremediabil spre infinit... Plângând în hohote, el încearcă să-și umanizeze cât de cât personajul; o face cu talent, ferindu-l astfel de ridicol.

Aș remarca apoi una dintre cele mai reușite scene, anume cea cu echipa tinerilor militari a căror misiune este să fie mereu acolo unde se anunță pericolul: dezamorsează bombe, descind în locurile unde s-au produs atacuri chimice, la incendiile provocate, la explozii, la atentate de tot felul... Scena dură, cu oribile bătăi – exerciții de pregătire profesională, este convingător rezolvată de actorii Pavel Sârghi, Andrian Locovei, Sorin Ionescu și Ciprian Ciuciu. Fiecare dintre ei ascunde o traumă psihică, un complex. În rolul colonelului, un șef cu probleme, cu o labilitate psihică evidentă, Emil Sauciu se află la unul dintre cele mai bune roluri jucate în ultimul timp. Deși de mică întindere, acest rol îi pune excelent în valoare, capacitatea de concentrare, inteligența creativă, el reușind să fie o prezență greu de uitat.

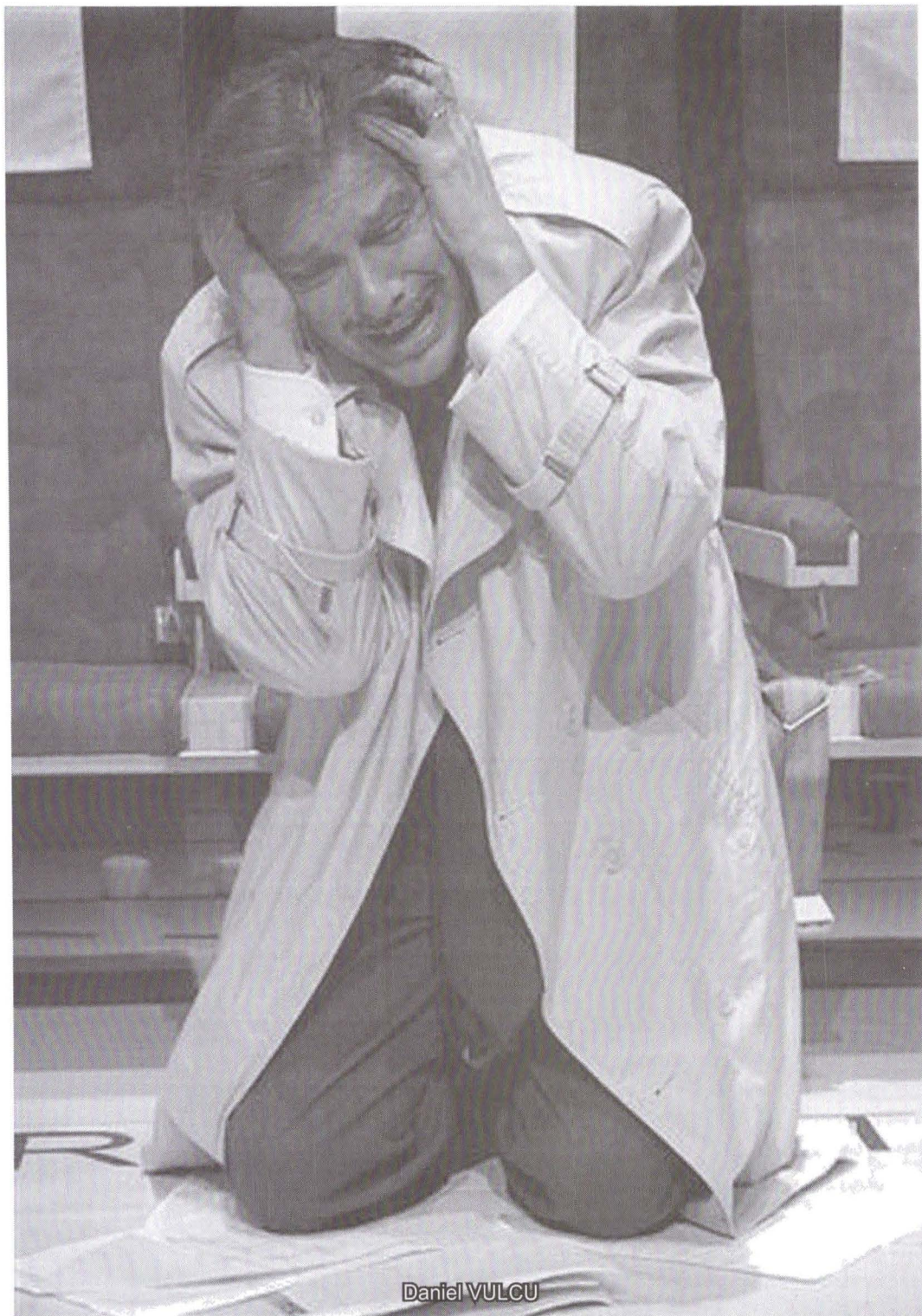
Bune au fost și cele două interprete ale bătrânelor din parc, actrițele Mariana Vasile și Suzana Macovei găsind tonul firesc, un cotidian ceva mai aparte. Ele au dozat cu inteligență informațiile extrem de importante în trama piesei, nefiind tentate să trădeze, în niciun fel, întocmai ca într-o piesă polițistă, nimic din ceea ce trebuia să rămână surpriza finală.

Un joc elegant și subtil am remarcat apoi la actrița Angela Tanko, secondată divers și convingător de actrițele interprete ale rolurilor funcționarelor din biroul cu pricina (scena III). Adela Lazăr – temperament exploziv, Ioana Dragoș Gajdo – blocaj emoțional jucat subtil, Lucia Rogoz – siguranță mascată bine dozată. Cei trei bărbați din respectiva scenă: Sebastian Lupu – afișând un șef limitat și incapabil de vreo apropiere de subalternii săi, joacă vizibil distanțat de personaj, observându-l cumva din exterior; Șerban Borda compune un funcționar-clovn din gesturi puține, creionează o identitate originală, reușind să-i confere personajului o binevenită undă de tristete.

Ion Abrudan, decanul de vârstă al trupei, este o apariție meteorică, un personaj pașnic, surd și la propriu și la figurat, neinteresat adică în mod real de ce se petrece în jurul său, eternul nedumerit; din scena respectivă însă, nu se prea înțelege cine este el, de fapt. Citind piesa, eu una am aflat, dar nu sunt convinsă că publicul a înțeles și el... Actorul însă își creionează bine apariția, dar replici lămuritoare nu și-a putut scrie.

Petre Ghimbășan și Alexandru Rusu interpretează două roluri dificile, ei părând doi pasageri obișnuiți, dar întruchipând totodată și două abstracțiuni, coșmarurile și remușcările personajului principal, cel care declanșează suita dezastrelor. O fac bine, completându-se permanent și lăsând o porțiță spre ambiguitate, atât de necesară într-o astfel de piesă...

Daniel VULCU

Mariana VASILE și Suzana MACOVEI

În rolurile celor doi amănți, scenă ingrată, oarecum, fiindcă ei se află foarte aproape de public, Mirela Niță joacă echilibrat, neîncercând nici să supraliciteze momentele de dragoste sau de spaimă, dar nici să le mascheze. Dimeny Levente, cu un simpatic accent străin, se descurcă bine, afișând un jemanfișism specific tinereții. Cuplul lor reprezintă, în mic, o întreagă generație...

Mai joacă în spectacol, cu maximă fidelitate, tânăra actriță Mihaela Gherdan (stewardesa) și micuțul Tihamar Macovei (copilul).

Scenografa nu și-a îmbrăcat personajele cu costume speciale, dimpotrivă, îmbrăcăminte lor trădează identități ușor de găsit pe stradă sau chiar în sala de spectacol, ceea ce dă un plus de actualizare neforțată poveștii care ni se spune...

Spectacolul TERORISM este, cred eu, un pariu câștigat. Un început de stagii bune, promițător.

Homer spune undeva în *Odiseea* că zeii urzesc nefericiri pentru că generațiile viitoare să aibă ce cânta... Mai târziu, Mallarmé scria ceva asemănător... Noi l-am putea parafraza spunând că „lumea cu tot răul din ea există pentru a ajunge într-o piesă de teatru și apoi într-un spectacol, justificând estetic răul.“ Oare chiar așa să fie?

Teatrul de Stat Oradea, Trupa „Iosif Vulcan“ – Terorism de Oleg și Vladimir Presniakov. Traducerea: Maria Dinescu. Regia artistică: Claudiu Goga. Scenografia: Ramona Ingrid Macarie. Cu: Andrian Locovei, Daniel Vulcu, Alexandru Rusu, Petre Ghimbășan, Dimeny Levente, Mirela Niță, Ioana Dragoș Gajdo, Sebastian Lupu, Lucia Rogoz, Angela Tanko, Adela Lazăr, Șerban Borda, Ion Abrudan, Suzana Macovei, Mariana Vasile, Tihamar Macovei, Pavel Sârghi, Sorin Ionescu, Ciprian Ciuciu, Emil Sauciu, Mihaela Gherdan. Data premierei: 20 sept. 2007.